

# בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים

**פרשת וירא**

בשבח והודייה להשי"ת מוגש בזה תדפיס-דוגמא מתוך הספר  
'בדרך הרמז' שעתיד לצאת לאור בעז"ה. התדפיס יוצא לאור לכבוד  
שבת פ' וירא הבעל"ט, והוא כולל רמזים בנושאי הפרשה, ובעיקר  
על אברהם אבינו ויצחק בנו.

ענינו של הספר הוא להגיש בדרך קצרה ובהירה רעיונות מתוך  
חלק ה'רמז' שבתורה, שבטבע העולם כי הם מתקבלים בחיכות  
מיוחדת, והתועלת בהם למלמדים, מגידי שיעורים, דרשנים וכו'  
מפורסמת.

לקראת הוצאת הספר, נשמח מאוד לקבל הערות ותיקונים - הן  
לגבי תוכן הדברים, והן לגבי צורת ההגשה. כל ביקורת, הערה  
והארה תסייע בידינו לשפר ולשכלל את הספר, לתועלת הרבים -  
אנא ואנא!

אנא לשלוח ההערות על קובץ זה  
(וגם על הקבצים הקודמים שיצאו לאור בסדרה זו)

לכתובת:

[rizs@neto.bezeqint.net](mailto:rizs@neto.bezeqint.net)

או לכתובת

[omekpshat@gmail.com](mailto:omekpshat@gmail.com)

אפשר גם בשיחה טלפונית (ללא הודעות כתובות)

במס' 050-4125205

בברכה לשנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה!

# בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים

פרשת וירא

# פרשת וירא

א. "ואברהם היו יהיה" - "יהיה" בגימטריא 30 / ב. "היו יהיה" בגימטריא 51, רמז לכחו של הושענא רבה / ג. "אברהם אברהם" ו"יעקב יעקב" - מדה כפולה של חסד ורחמים / ד. שני הצדדים של השופר - אברהם מכאן ויעקב מכאן / ה. עומק הדו-שיח בין האב לבנו: "ויאמר: אבי. ויאמר: הנני בני" / ו. כמה רמזים בשם החותם: "ואת מעכה"



בפרשת השבוע<sup>1</sup> מופיעים דברי ברכה שאמר הקב"ה על אברהם אבינו, בנוסח בלתי שיגרתי: "וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהוָה לְגוֹי גָדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרָכְךָ בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ".

'בעל הטורים' כותב, ששלושת המלים - "היו יהיה לגוי" - הם בגימטריא 100, וכאן נרמז לנו מתי באמת יהיה אברהם "גדול ועצום": כאשר יהיה בן מאה, אז יוולד לו יצחק בנו.

הוא מוסיף ומביא בענין זה את הפסוק בתהלים<sup>2</sup> "הנה כי כן יבורך גבר": המלים "כי כן" הם גם כן בגימטריא מאה, ושוב יש לנו רמז שכאשר יגיע לאברהם לגיל של "כי כן" (100) - אז הוא "יבורך" ב"גבר": יצחק.

---

1. יח, יח.

2. קכח, ד.

במדרש<sup>3</sup> דרשו על פסוק זה שהקב"ה בישר לאברהם "שאינ העולם חסר משלושים צדיקים כאברהם!" ובמקום אחר הגירסא היא: "אין העולם יכול לעמוד בפחות משלושים צדיקים כאברהם אבינו". כלומר: בכל דור יש לפחות 30 צדיקים בדרגת אברהם.

לומדים זאת מהלשון "וְאַבְרָהָם הָיָה יְהִיָּה" - המלה "יהיה" שווה 30; ויש הדורשים זאת<sup>5</sup> ממה שכתוב "וְאַבְרָהָם הָיָה יְהִיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם" - האות למ"ד שבאה לאחר המלים "ואברהם היו יהיה" נראית כמיותרת, והיא באה ללמד על למ"ד (=30) צדיקים ברמתו של אברהם.

וגם בפסוק שלאחר מכן יש רמז ל-30 הצדיקים: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" - המלה "כי" שבהתחלת הפסוק היא בגימטריא 30<sup>6</sup>.

## ב

הלשון המיוחדת "וְאַבְרָהָם הָיָה יְהִיָּה" באה בפרשה בהקשר לדיון שהתנהל בקשר לאפשרויות ההצלה של סדום ושכנותיה מהעונש שנגזר עליהם.

ה"מגלה עמוקות" בפרשתנו מסביר כיצד המלים "הָיָה יְהִיָּה" שייכות לנושא ההצלה מעונש:

3. בראשית רבה מט, ג.

4. בראשית רבה לה, ב.

5. פירוש מהר"ז שם.

6. הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון מוסיף (לקוטי לוי יצחק לזהר חלק א ע' רפג) ומפרש את המלה "כי" שערכה שלושים - שהיא רומזת על 30 הדורות שעתידיים להיות מאברהם אבינו ועד לימי צדיקו, המלך האחרון מבית דוד שבזמנו גלו ישראל מארצם (בפעם הראשונה, ומאז לא חזרנו עוד לארץ ישראל בצורה מושלמת). הפסוק מתחיל ב"כי" - 30 דורות, וממשיך לדבר על "לעשות צדקה": "צדקה" רומז על "צדיקהו", ש-30 דורות יחלפו מאברהם ועד אליו.

זהו גם הרמז בפסוק שבספר ישעיהו (סג, טז): "כי אברהם לא ידענו" - בדור ה-30 ("כי") הרגשנו כאילו אברהם מתנכר אלינו ולא מכיר אותנו, לנוכח החורבן והגלות שאירעו בדור ה-30. הלוואי שגלות זו כבר תסתיים במהרה בימינו.

המלה "יהיה" היא בגימטריא 30 (כאמור), ואילו המלה "היו" היא בגימטריא 21. ביחד מתקבל המספר 51, ויש כאן רמז ל-51 הימים שבהם אנו מתאמצים ומתפללים שהקב"ה יוותר לנו על חטאינו ויכתוב אותנו לשנה טובה - שלושים ימי חודש אלול, ועוד 21 ימים מראש השנה עד הושענא רבה (כ"א בתשרי).<sup>7</sup>

היום ה-51 הוא יום הושענא רבה שהוא<sup>8</sup> זמן גמר החתימה<sup>9</sup>, והלשון "ואברהם היו יהיה" - מלמדת על כך שליום זה (היום ה-51, כגימטריא של "היו יהיה") יש קשר מיוחד לאברהם אבינו<sup>10</sup>.

עומק הכוונה ברמז זה היא, שכנגד "זעקת סדום ועמורה כי רבה" - בא כח ההגנה והישועה של "הושענא רבה".

אלא שכדי לזכות ל"הושענא רבה" - צריך להקדים את הימים שלפניו, ובכך מבאר ה'מגלה עמוקות' את פרטי ה'משא ומתן' שמנהל אברהם על המספר המינימלי שבכחו אפשר לבטל את הגזירה:

בתחילה מציע אברהם "חמשים צדיקים" - רמז לחמשים הימים שמאז ר"ח אלול עד הושענא רבא;

לאחר מכן הוא שואל אולי אפשר להסתפק רק בארבעים וחמשה - רמז לכך שאפשר 'לוותר' על הימים שבין יום הכפורים לסוכות;

ושוב הוא יורד לארבעים - רמז לארבעים ימי התשובה, מראש חודש אלול ועד יום הכפורים (ולפי חשבון זה 'מוותרים' גם על ימי הסוכות עצמם);

כשגם זה לא נמצא, הוא שואל אולי אפשר להסתפק בשלושים - ימי חודש אלול בלבד;

ושוב הוא מציע לאידך גיסא את המספר עשרים - כשלפי זה אין לנו את ימי חודש אלול אלא רק את עשרים הימים שבחודש תשרי (מראש השנה עד סוף סוכות);

---

7. בקהילות רבות נוהגים שבמשך 51 הימים הללו יש הוספה מיוחדת בתפלה - מזמור כ"ז בתהלים, המתחיל במלים "לדוד ה' אורי וישעי".

8. ראה גם במאמרנו לפרשת תולדות.

9. מספר זה של 51 נרמז בשם "הושענא" - "הושע" ביום נ"א! (בני יששכר תשרי מאמר יב אות ג).

10. קשר זה נרמז במאמר מפורסם של חז"ל המחבר בין אברהם ל"הר" - כי המלה "הר" היא נוטריקון של ה'ושענא ר'בה.

והאפשרות הכי מינימלית היא עשרה - כשהכוונה כמובן לעשרת ימי תשובה (מראש השנה עד יום הכפורים), שזה המינימום הנדרש כדי לזכות ל'הושענא רבה'.



השם "אברהם" חוזר על עצמו המון בפרשת השבוע, ופעם אחת אף נאמר פעמיים ברציפות: "אברהם אברהם". היה זה כאשר עמד אברהם לשחוט את בנו יצחק, ואז קרא לו המלאך: "אברהם אברהם"! והורה לו "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה".

רש"י מסביר את הכפילות: "לשון חיבה הוא שכופל את שמו". כפילות זו מוצאים אנו גם בנכדו של אברהם - יעקב אבינו, שהקב"ה קורא אליו ואומר: "יעקב יעקב"<sup>11</sup>! וגם שם מסביר רש"י: "לשון חיבה".

מה קורה עם יצחק אבינו? לא מצאנו - בכל התנ"ך - את שמו של יצחק כתוב פעמיים ברציפות ("יצחק יצחק"). לפי תורת הסוד אין זו תופעה אקראית, אלא יש בכך משמעות עמוקה<sup>12</sup>.

נקדים ונצביע על כך שגם בשמות האלוקיים אנו מוצאים הבחנה דומה. השם "א-ל" בא לעתים כפול (כמו בתהלים<sup>13</sup>: "א-ל א-ל לי למה עזבתני"), אף השם "ה-ו-י-ה" כתוב לפעמים פעמיים ברציפות (כמו בפסוק המפורסם<sup>14</sup>: "ויעבור ה' על פניו ויקרא, ה-ו-י-ה ה-ו-י-ה"); שונה מהם הוא השם "אלקים" שלעולם לא נמצא אותו כפול.

ההסבר הוא כך<sup>15</sup>:

---

11. ו יגש מו, ב.

12. ראה גם 'תורה אור' פרשת תולדות דף יז טור ג.

13. כב, ב.

14. תשא לד, ו.

15. מתוך דברי תורתו של הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון. ראה בספר "פניני לוי יצחק" עמוד 149 ובעמוד 132.

מדתו של אברהם היא מדת החסד והאהבה. גם השם "א-ל" מזוהה עם הנהגה של חסד<sup>16</sup>.

מדתו של יעקב היא מדת הרחמים, והשם האלוני השייך לרחמים הוא שם "ה-ו-י-ה".

גם בחסד וגם ברחמים, אין בעיה אם הם באים ב'מנה כפולה', ולכן יש לנו "אברהם אברהם", "יעקב יעקב", "א-לי א-לי", ו"ה-ו-י-ה" "ה-ו-י-ה".

שונה מהם הוא יצחק שמדתו מדת הדין והיראה. מדובר במדה קדושה וחיונית שיש בה צורך רב, ואף על פי כן - יש צורך להיזהר שלא להגזים בה, כי זה עלול להיות קשה מנשוא. לכן יצחק, וכך גם שם 'אלקים' שמתחבר עם מדת הגבורה, מדת הדין - באים במינון מתאים ולא נמצא אותם כפולים.



סופו של מעשה העקידה הוא שיצחק לא נשחט, אך אברהם העלה איל כקרבן במקומו. לזכר מעשה זה אנו תוקעים בראש השנה בשופר - הנעשה מקרן איל.

האם יש גודל מינימלי לאותה קרן שבה תוקעים? חז"ל קובעים שכן. השופר צריך להיות כזה "שיאחזנו בידו - ויִרְאֶה לִכְאֵן וּלְכֹאֵן"<sup>17</sup>. כלומר: השופר לא יכול להיות קטן מידי, כך שהוא נבלע בכפו של התוקע המחזיק בו ולא רואים אותו, אלא עליו לבלוט החוצה משני הצדדים, כך שיראו אותו "לכאן ולכאן".

הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון מביא להלכה זו אסמכתא בפסוק שבסיום מעשה העקידה - "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יִרְאֶה, אשר יאמר ה' בהר ה'".

16. רמז לקשר של אברהם עם שם "א-ל": הערך המספרי של "אברהם" הוא 248, הכולל בדיוק שמונה פעמים את השם "א-ל" (31 כפול 8=248). אף בנו הראשון - והא הוב - של אברהם נקרא "ישמעאל", שבולט בסיומו השם "א-ל".

17. מסכת ראש-השנה כז, ב.



יִרְאָה<sup>18</sup>. בפסוק זה בא מוטיב הראייה פעמיים, רמז לכך שהשופר צריך לבלוט מתוך ידו של התוקע ושיראו אותו פעמיים - משני הצדדים.

רבי לוי יצחק מוסיף ומסביר את העומק הקבלי שבהלכה זו<sup>19</sup>:

השופר עצמו מסמל את יצחק, שהרי מקורו באיל שבא במקומו ונחשב "אילו של יצחק". זאת ועוד: השופר הרי מביא לקול של חרדה ופחד, וזה מתחבר עם מדתו של יצחק שהיא מדת הדין והיראה (כמו שהזכרנו).

העובדה שהשופר צריך לבלוט החוצה, לשני הצדדים - מהווה רמז לאברהם ויעקב, שהם נמצאים משני צדדיו של יצחק: אברהם בא לפני יצחק, ויעקב בא אחריו. הרעיון כאן הוא, שאברהם בא מצד אחד עם מדת החסד שלו, יעקב בא מהצד השני עם מדת הרחמים וביחד הם "ממתיקים" - ממתנים ומטיבים - את עוצמתה של מדת הדין, המיוצגת בשופר.

וכמה מדויק:

הערך המספרי של לשון ההלכה: "וִירְאָה לְכָאן וְלְכָאן" - הוא 430, וזו בדיוק הגימטריא של "אברהם" (248=) ו"יעקב" (182=) ביחד<sup>20</sup>.

---

18. וירא כב, יד.

19. "פניני לוי יצחק" ע' 46.

20. במקום אחר (לקוטי לוי יצחק - אגרות קודש' ע' רלד) מביא רבי לוי יצחק שלאברהם ויעקב מצטרף גם בנו של יעקב - יוסף הצדיק, שגם הוא מסייע במיתוק הגבורות של יצחק (על הקשר המיוחד בין אברהם, יעקב ויוסף - ראה גם להלן במאמרנו לפרשת ויגש ופרשת ויחי).

הוא מרחיב בענין זה לפי הקבלה, ומביא אסמכתא מספרית מהגימטריא של המלה 'שופר': כשנצרף את הערך המספרי של שלושת האישיות, כלומר, את השמות 'אברהם' (248=), 'יעקב' (182=) ו'יוסף' (156=) - נקבל את המספר 586, בדיוק 'שופר'!

# ה

וברוח הדברים שהבאנו בדבר ההבדל בין אברהם ויצחק, נצטט פירוש חריף שמוכא בשם המגיד ממעזריטש (תלמידו וממשיך דרכו של הבעל-שם-טוב) בספר "אור תורה".

הפרשה מספרת, כי תוך כדי הליכתם של אברהם ויצחק אל הר המוריה, פונה יצחק אל אברהם ושואל אותו: "הנה האש והעצים - ואיה השה לעולה?" אך כהקדמה לשאלה זו בא פסוק האומר כך:

**"וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו, וַיֹּאמֶר: אָבִי! וַיֹּאמֶר, הֲנִנִי בְנִי!"**

על פניו נראה פסוק זה כהקדמה בלבד, התחלה שיגרתית של שיחה בין שני אנשים. אך המגיד מגלה את העומק שבמלים 'סתמיות' אלו, וכך הוא מפרש:

יצחק הרגיש בחושיו החדים מה היא כוונתו של אברהם, ולכן הוא פונה בתמיהה אל אביו ואומר "אבי"?! כאומר: האומנם אתה?! הרי אתה, אברהם, מצטיין במדת החסד והאהבה - ואיך יתכן שאתה לוקח אותי לעשות מעשה שכל-כך לא הולם למדת החסד?!

על כך משיב לו אברהם - "הנני בני"! אכן אתה צודק, זה לא מתאים למדת החסד שלי. אבל עכשיו "הנני בני" - אני מאמץ את מדת הדין והגבורה שלך, בני יצחק; אני משתמש בדרך שלך!...

זו השלימות הגדולה של אברהם אבינו, שלמרות אופיו הכללי שהיה מלא בחסד ואהבה אין סופית, הרי כאשר הקב"ה צוה אותו במעשה שכל כולו 'גבורה' ו'דין' - הוא עושה זאת בשמחה, גם אם לשם כך הוא צריך להשתמש בדרך שונה ואף הפוכה מדרכו הרגילה והאופיינית. ולכן דוקא לאחר העקידה אמר לו הקב"ה: "עתה ידעת כי ירא אלקים אתה" - לא רק אוהב (מדת החסד), אלא גם ירא (מדת הדין).

# ו

חלקה האחרון של פרשת וירא זכה לכבוד מיוחד - זו קריאת התורה בשני ימי ראש השנה. הקשר בין פרשת העקידה לראש השנה מובן, אולם למעשה ממשיכים וקוראים גם את סיום הפרשה ממש, שם באה רשימה של אחייניו של אברהם, משפחתו של נחור אחיו.

רש"י מסביר, כי התורה מפרטת את בני משפחה זו, בשל הפנינה היקרה - רבקה, אשת יצחק לעתיד, היתה נכדתו של נחור (בתו של בתואל בנו), ו'על הדרך' אנו מתוודעים לשמותיהם של כל בני המשפחה.

בתחילה באים שמונה בנים שילדה לנחור אשתו מלכה, ולאחר מכן באים הילדים שנולדו לו מפילגשו (=שפחתו): "ופילגשו ושמה ראומה, ותלד גם היא את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה".

למה זכה השם "מעכה" להיות זה שבו נחתמת הפרשה? השאלה בולטת יותר ביום השני של ראש השנה, שבו מסיימים במלים "ואת מעכה" בצליל חגיגי ומרגש; מה כל כך מרגש ב"מעכה"...

בספר "מנחה בלולה" מוצאים אנו רמז נאה: "מעכה" הוא נוטריקון של המלים "מלך על כל הארץ" - מלים שחוזרות על עצמן הרבה בתפילות ובברכות של ראש השנה, כחלק מקבלת מלכותו של הקב"ה<sup>21</sup>.

וב"ספר הגור" כותב ש"מעכה" הוא נוטריקון של המלים מ'תנת ע'ניים כ'ופה ה'אף - כלומר: נתינה לצדקה מביאה לכך שיתבטל "חרון אף" ויהיה אך טוב (מבוסס על דברי הכתוב בספר משלי<sup>22</sup>: "מתן בסתר יכפה אף").

בשם כמה מצדיקי החסידות מובא רמז נוסף<sup>23</sup>, המתייחס לא רק למלה "מעכה" לבד אלא גם למלה "ואת" שלפניה. "ואת מעכה" - ראשי תיבות: ו'ידוי א'חר ת'שובה מ'געת ע'ד כ'סא ה'כבוד. הכוונה היא לכך שגדול כוחה של התשובה, ובמיוחד כאשר

21. ב'מנחה בלולה' הביא רמז גם בשם הקודם (לפני "מעכה") - "תחש", שהוא נוטריקון ת'קעו ח'ודש ש'ופר.

22. כא, יד. וראה במסכת בבא-בבא-בבא-בבא, ט, ב.

23. ראה כמה מקורות בהערות ל"ספר הגור" (מכון "שם עולם", תשע"א) בסוף הפרשה.

מצרפים לתשובה שבלב גם וידוי בפה ("תחנון") - וכך באמת אמרו חז"ל<sup>24</sup>: "גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד".

מסתבר, איפוא, שהשם "מעכה" צופן בתוכו רעיונות גדולים, ואין פלא שהוא נבחר לסיים פרשה חשובה זו.

---

24. יומא פו, א.

**לְעֵילּוּי נִשְׁמַת**

**ר' אֶמְנוּן ב"ר דוד ע"ה אריה**

**נֶלֶב ע"ה תשרי**

**וּזְוֹגָתוֹ מ' בִּתְיָה ב"ר יְעִישׁ ע"ה**

**נֶלֶב ע"ה מרחשון**

\*

**תנצב"ה**

**להערות והארות:**

**מנחם מענדל רייצס**

משעול הארבל 17 קרית גת  
כתובת דוא"ל: [rizs@neto.bezeqint.net](mailto:rizs@neto.bezeqint.net)  
טלפון: 050-4125205  
טלפקס: 08-6882799

עיצוב גרפי: 053-311-4874